

Садржај:

- *Корпоративна одговорност за поштовање људских права, стр.1
- *О тенденцији озелењавања Европског монетарног права, стр.2
- *Утисци полазника Жан Моне Модула за Европско монетарно право, стр. 3
- *Промоција Водича кроз монетрано право ЕУ и Приручника о координацији монетарне политике у ЕУ, стр.4

Корпоративна одговорност за поштовање људских права

Идеја заштите људских права, која је била записана у првим писаним уставима, заснивала се на односу грађана и државне власти. Њихова есенцијална функција била је да обезбеде простор индивидуалне слободе од уплитања јавне власти. Међутим, данас привредни субјекти, посебно

велике мултинационалне компаније, играју веома важну улогу и имају велики утицај на то како људи користе своја права. Довољно је мислити на компаније као што су Фејсбук, Твитер, Гугл итд. Привредна друштва својим деловањем могу значајно допринети остваривању људских права, што показује остваривање права на запошљавање, права на образовање, права да приступе информацијама, слободи изражавања, слободи говора итд. Међутим, њихова комерцијална настојања могу потенцијално да крше људска права. Уживање права на здравље и приватност, између осталих права, може се сматрати таквим утицајем. Стога је питање корпоративне одговорности за људска права постало један од највећих изазова за људска права у 21. веку. Дакле, концепт корпоративне одговорности за људска права представља преобликовање традиционалног концепта људских права, који наглашава улогу државе. Руководећа начела Уједињених нација о пословању и људским правима (УНГП), Европска конвенција о људским правима и државно законодавство биће ревидирани када се буде разматрала корпоративна обавеза заштите људских права.

Уједињене нације посебно признају однос између пословања и људских права. Комитет за људска права је 2005. године установио мандат Специјалног представника Генералног секретара за питање људских права, транснационалних корпорације и осталих предузећа, професора Џона Рагија. У јуну 2011. године, Савет Уједињених нација за људска права усвојио је Руководећа начела за пословање и људска права. Овај оквир почива на три стуба: заштита, поштовање и правни лек.

Усвајање Руководећих начела УН о пословању и људским правима и националних акционих планова представља значајан корак напред у овој области. Био је то одлучујући тренутак у еволуцији заштите људских права јер се фокусирао на практичне акције које предузећа морају предузети у смислу одговорности за људска права. Дискусија широм света о људским правима и предузећима има обавезе у вези са људским правима, али пре о томе шта треба учинити да се она спроведу. У националном оквиру учињен је велики напредак, а многи домаћи закони регулишу ову област. Међутим, у Србији још увек смо далеко од регулисања питања пословања и људских права. Очекујући побољшање у овој области и на нормативном нивоу у блиској будућности, поменућемо да су многе мултинационалне компаније и корпорације које послују у Србији потпуно свесни своје одговорности за људска права. Овекорпорације спроводе извештаје који процењују њихов утицај на људска права у складу са Руководећим начелима за пословање и људска права Уједињених нација.

О тенденцији озелењивања Европског монетарног права

У последњој деценији дошло је до квалитативних помака у правном регулисању међународних монетарних односа, како у формалном, тако и у садржинском смислу. Наиме, монетарноправне норме се налазе у неупитном процесу еволутивне дерогације што у монетарној номотехници значи „уплив“ неких нових (не)ортодоксних правних правила која до тада нису била својствена позитивној монетарној легислативи. Нови талас у развоју монетарног права је садржински комплекснији, богатији и интензивнији више него икада раније у монетарној историји. Карактеристике новог таласа најбоље илуструју монетарноправне „закономерности“ попут приоритета секундарних монетарноправних решења наспрам примарних у околностима глобалних финансијских криза, новоутемељене надлежности супранационалних судских инстанци за решавање монетарних и фискалних спорова (попут монетарне и буџетске јурисдикције Европског суда правде), новим ингеренцијама централних банака у јавном монетарном менаџменту, еволуцији концепта монетарног суверенитета и процесу свеобухватне дезинтеграције међународног монетарног права где се право Европске централне банке и право Међународног монетарног фонда издвајају као самосталне научне дисциплине.

Lex monetae у овим новим друштвеним приликама постаје много више од теоријског принципа и добија обележја „драгоценог еколошког и вредносног обрасца“ који позива на успостављање нових институционалних аранжмана ЕЦБ и структурних реформи унутар ММФ ради дефинисања правног оквира монетарног управљања који је нормативно и економски ефикасан и ефективан, али и пријатељски настројен према животној средини. Са друге стране, присутна је и тенденција консолидовања монетарноправних норми на начин којим се води више рачуна о заштити људских права (у најширем значењу), где се право на здраву, чврсту и стабилну валуту издвајају као посебна категорија социјално-економских права. Овај „људскији“ приступ у одређивању објекта заштите монетарних норми (раније усмереног искључиво на ценовну стабилност и усаглашено монетарно пословање) сада на посредан начин захтева и спровођење детаљних анализа о утицају монетарне легислативе (поготово уговора о јавном дугу) на очување природних добара, јер се средства за сервисирање доспелих обавеза јавног дуга обезбеђују на бази привредних активности и инвестиција у просту и проширену репродукцију које неретко имају дезавуативно и ретрогадно дејство на стање природних добара. У условима глобалних еколошких проблема све позитивне гране права морају настојати да пруже допринос решавању проблема очувања и заштите природних добара. За разлику од традиционалних грана права, право ЕЦБ као релативно нова правна дисциплина због хибридног карактера монетарних норми ужива одређену квалитативну предност у контролисању поменутих проблема, превасходно, због флексибилности монетарних норми, релативно брзог прилагођавања новонасталим околностима и мањим трансакционим трошковима примене (јер је поступак преговарања и дизајнирања секундарних монетарних правила из уредби, анкеса, програма, правилника и упутстава временски и финансијски мање захтеван од норми чврстог монетарног права садржаних у законима). Мада на први поглед може деловати да монетарна стабилност нема изражене директне везе са еколошком политиком, пракса нам показује да између циљева савремене еколошке и монетарне политике постоји висок степен функционалне и садржинске конзистентности што само говори у прилог тези о нужном „озелењивању“ монетарног права. Еколошке катастрофе имају директне импликације на монетарну и економску стабилност што је постало нарочито уочиво у околностима ефеката стаклене баште и разарајућих природних непогода попут земљотреса, цунамија и великих пожара. Превенција штете је по правилу увек јефтинија од надокнаде штете која је већ настала услед интензивног индустријског и технолошког развоја. Услед тога, теоретичари савременог монетарног права указују на чињеницу да међународно монетарно право не може више бити изоловано од еколошког оквира и да његови главни субјекти попут ММФ, ЕЦБ и Светске банке морају дати свој регулаторни допринос у контроли овог проблема. Иако су студије о финансијским ризицима од климатских промена на утицај банкарског пословања тек у фази почетног развоја централне банке су већ почеле да предузимају одређене активности на том плану. Централне банке могу располагати потенцијално великим бројем инструмената који утичу на алокацију капитала за зелене инвестиције, али од њих не би требало тражити да ураде све што могу на терену еколошке политике, јер та њихова надлежност не може бити екстензивно тумачена. Потребно је одредити праву меру еколошке одговорности за централне банке која не сме бити претерано наглашена, јер као што то више пута напоменули, основни задатак централне банке остаје монетарна стабилност. Анализирајући постојеће мандате централне банке (који се разликују међу земљама и монетарним регионима) уз пуно уважавање фактора традиције, нужно се намеће питање

организовања јавне и транспарентне расправе о томе у којој мери централне банке треба да подржавају политике одрживог развоја својих влада. Исходи таквих дискусија вероватно ће се разликовати у различитим земљама и зависиће и од институционалног наслеђа и реакција грађана на потенцијалне „нове“ надлежности. Ова чињеница је највише уочива на нивоу права ЕУ и међународним монетарним приликама које указују на чињеницу да данашње централне банке на својеврстан начин стварају сопствено право које постоји паралелно са комунитраним правом ЕУ и међународним правним корпусом. То најбоље доказује формирање *Мреже за озелењивање финансијског система* (енг. *Network for Greening the Financial System - NGFS*), која представља облик меке координације усклађивања монетарне и фискалне политике са вредностима еколошке политике (назовимо га *ecofriendly monetary-fiscal policy mix*). Овај координациони механизам се базира на размени добре праксе и информација у постизању одрживог привредног раста.

У децембру 2017. године, ЕЦБ је заједно са британском, француском, белгијском, шпанском и холандском централном банком оформила поменути Мрежу, која тренутно броји 47 чланова (централне банке и друге финансијске институције). Ова мрежа представља једну од најутицајнијих иницијатива озелењивања монетарне легислативе до данас, јер окупља најугледније монетарне и регулаторне институције под декларисаним заједничким циљем подршке транзицији ка „зеленијим“ економијама. Циљеви Мреже би се, хипотетички, могли укључити у рад постојећих међународних регулаторних тела ради обogaћивања постојећих надлежности еколошким димензијама. Разнолико чланство унутар Мреже омогућава блиску координацију између различитих текућих међународних иницијатива о питањима од заједничког интереса. У том циљу, Мрежа успоставља и негује блиске контакте са сличним субјектима попут тзв. *Мреже одрживог банкарства* (енг. *Sustainable Banking Network*), *Форумом одрживог осигурања* (енг. *the Sustainable Insurance Forum*) и недавно покренутом *Мрежом одрживих финансија* (енг. *Sustainable Finance Network*). Циљеви Мреже се односе на вршење микропруденционе супервизије, макропруденционе супервизије и подстицање и усмеравање зелених инвестиција (где се банкарски кредити и порески инвестициони кредити могу јавити као подесни инструменти монетарне и фискалне политике за њихово остваривање). Смисао обављања микропруденционог надзора лежи и у препознавању тренутне праксе надзора, подстицању откривања ризика повезаних са климом и дефинисању разлика у финансијском ризику између „зелене“ и „браон (схваћене у контексту уобичајене)“ имовине. Вршење макропруденционог надзора тиче се одређивања утицаја климатских ризика на економију на агрегатном нивоу (нивоу државе) у редовним околностима (с тим што се посебна пажња посвећује утицају тзв. ванредних околности проузрокованих еколошким катастрофама и непогодама). Генерално посматрано, задаци централних банака унутар Мреже се традиционално односе на ценовну стабилност, општу финансијску стабилност и усаглашавање домаћег фискалног оквира са међународним финансијским стандардима. Иако је главна одговорност за осигурање успеха *Паришког споразума* на владама, на централним банкама и супервизорима је да обликују и изврше своју нову „еколошку“ улогу у благовременом и планираном суочавању са климатским ризицима у оквиру свог мандата. Већ у првим годинама свог деловања, Мрежа је усвојила *шест препорука* упућених централним банкама, ревизорским телима, креаторима јавних политика и другим финансијским институцијама ради бољег испуњавања еколошких стандарда у свом пословању.

Видети:

- <https://www.ngfs.net/en>
- <https://www.ngfs.net/en/liste-chronologique/ngfs-publications>
- <https://www.ecb.europa.eu/ecb/climate/html/index.en.html>

Сведочанства полазника Жан моне Модула за Европско монетарно право

“Још од првог семестра друге године основних студија права током којег сам слушао предавања и похађао вежбе из предмета Економска политика, приметио сам да ми се та област права изузетно допада. Временом, како сам се усмеравао и ширио своје знање био сам сигуран да су право и економија нераскидиво повезане области и да их тако везане треба изучавати јер живимо у ери нових, хибридних дисциплина међу којима није могуће повући јасне границе. Вођен тим ставом, 2020. године уписао сам докторске студије на Правном факултету у Нишу и за предмет свог изучавања изабрао правно-економску научну област. Крајем те године сазнао сам за Жан Моне модул за Европско монетарно право и био у првој генерацији полазника која је с успехом одслушала све курсеве и радионице предвиђене пројектом, те стекао сертификат Жан Моне модула за Европско монетарно право. Иако је модул првенствено намењен студентима Основних академских студија, знање које сам стекао пратећи предавања и курсеве као студент докторских студија помаже ми и данас да боље разумем сложене монетарноправне односе и да научној заједници понудим релевантнији истраживачки рад из области којом се у Србији бави изузетно мали број научника. Томе је засигурно допринела и добра организација активности предвиђених пројектом, стручно одабране теме које су актуелне и које тек добијају на значају, добро одабране информације и чињенице које су представљале централни део сваког предавања, али и предавачи чије су искуство и знање допринели да предавања буду занимљива како студентима основних студија, тако и правницима који већ имају озбиљан стаж у пракси. Срећан сам што је Универзитет у Нишу носилац једног оваквог пројекта којим полазници, пре свега, стичу знања из научних области које ће тек постати актуелне, а Правни факултет део тима који се труди да својим студентима пружи прилику да закораче у свет права, економије и иновација који све тежије постају повезани.”

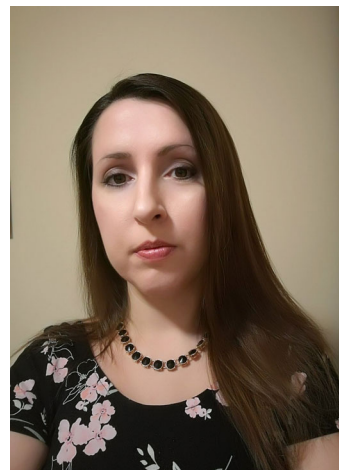
Стефан Стевановић, мастер права и студент докторских академских студија права

„Имајући у виду повезаност наше економије и ЕУ, продубљивање знања у области европског комунитарног права за једног адвоката је императив без кога се не може, због чега сам и уписао Жан Моне модул за европско монетарно право. С једне стране, похађање овог модула ми је омогућило да освежим раније стечено знање у вези Европске уније те сазнам нешто ново. С друге, пак, стране, била је то прилика да испратим најновије тенденције у овој области права. Зато желим да се захвалим Правном факултету у Ниш на овој изврсној прилици. Посебно желим да се захвалим нашим предавачима, без којих овај модул не био био овако успешан. Они су својим приступима предавањима, који је представљао одличну мешавину теорије и праксе, омогућили боље разумевање европског монетарног и финансијског права, због чега бих свесрдно препоручио свима да га похађају. Драго ми је што мој факултет води рачуна и о својим ранијим студентима, омогућавајући им, притом, да кроз овакве видове едукације наставе да продубљују и проширују своја знања у овој области“.

Адвокат Предраг Поповић

„Attending courses in European monetary law was very useful and purposeful in order to better understand the characteristics of European monetary management and features of monetary legislation, which shows its direct and indirect repercussions in the field of everyday business operations“.

Barbara Perić, graduated lawyer (LLB)
SHINWON DOO NIŠ

Промоција Водича кроз монетарно право ЕУ и Приручника о координацији монетарне политике у ЕУ

Основни разлог представљања овог Приручника произлази из чињенице да је питање правног регулисања координације монетарне политике у Европској унији од стратешког значаја за конципирање ефикасног економског и монетарног система у Републици Србији на њеном путу евроинтеграција. Питање координације економске политике актуелно је још од потписивања Римских уговора, којима су створене Европске заједнице, али је формалноправно посматрано, правна подлога за координацију економских политика први пут установљена Маастрихтским уговором (1992), када се уводи обавеза доношења општих (основних) смерница за вођење економске политике од стране Европског савета које представљају јединствени документ у коме се на сажет начин износе циљеви и приоритети економске политике земаља чланица. Најбољи резултати у процесу координације опште економске политике постигнути су управо у сегменту монетарне политике као њеним најзначајнијим подсистемом што је, између осталог, мотивисало ауторе овог Приручника да домаћу стручну јавност на концизан начин упознају са главним резултатима и изазовима на том плану. Аутори су у Приручнику бавили проблематиком која се тиче анализе предности и недостатака оснивања Европске монетарне уније (ЕМУ) и правним и економским критеријумима конвергенције које нове државе чланице морају испунити приликом уласка у еврозону, као и институционалним оквиром главних механизма координације монетарне политике. Такође, Приручником се желе понудити препоруке де леге ференда о томе које би механизме координације требало применити зарад реализације циљева и остваривања функција монетарне политике уз истовремено сагледавање карактеристика модела координације у склопу тзв. „новог економског управљања Европском монетарном унијом“ чији је циљ успостављање монетарне и фискалне стабилности. Приручник на једном месту сублимира проблематику координације монетарне политике којом су се аутори годинама бавили и изучавали у одређеном сегменту у својим докторским дисертацијама, научним монографијама, научним радовима и осталом научном опусу. Занимљиво је напоменути да се сам појам координације у економском систему Европске уније у данашњим околностима више не односи (традиционално) само на усклађивање инструмената и мера заједничке монетарно-кредитне и националне фискалне политике држава чланица, већ све више обухвата и неке нове (не)економске области попут области образовања, слободног кретања људи, заштите јавног здравља, снабдевања енергентима и очувања животне средине. У Приручнику се указује и на одређена искуства земаља чланица ЕУ, чији креатори монетарне политике имају богату праксу у координацији и самим тим желе се понудити адекватне смернице за обликовање дугорочног програма економске политике земаља које су на путу ка Европској унији.

Са друге стране, основни разлог представљања Водича произлази из чињенице да је монетарно право Европске уније позитивна грана права под којим се обухвата скуп правних норми којим се дефинише новчана јединица у којој је деномиран износ јавног дуга и као таква има значајан и несумњив утицај на све подсистеме домаће економске политике на путу евроинтеграција. Поред наведеног, утицај монетарног права Европске уније приметан је у свим детерминантама животног стандарда грађана који живе под одређеном монетарном јурисдикцијом. Монетарна стабилност као чисто јавно добро може се обезбедити и гарантовати једино усвајањем и имплементацијом монетарне легислативе која је истовремено, не само нормативно, већ и економски ефикасна, и која се као таква налази у функцији заштите права грађана (монетарних корисника) грађана да имају “здраву и стабилну валуту” и уређен монетарни систем, што се у новим студијама европског и међународног монетарног права осликава кроз такозвано конципирање мера и инструмената монетарне политике на “хуманији начин”, где се превасходно мисли на ефекте које такве мере имају на свакодневни живот и начин задовољавања преференција грађана на тржити. Из тог разлога, савремена правна наука мора посветити више пажње темљеном и свеобухватном изучавању основних института, принципа и поља примене монетарног права Европске уније које се јавља као *conditio sine qua non* успешног коципирања дугорочне и одрживе економске политике. Оптимално правно регулисање монетарних односа представља велики изазов за домаћег законодавца с обзиром да у условима глобализованих економских и финансијских токова и приступања ЕУ, поменути односи имају веома изражену екстериторијалну димензију. Монетарни суверенитет државе јесте интегрални елемент политичког суверенитета и детерминише право државе у погледу издавања новца које је у данашњим условима делегирано националној централној банци. У околностима стварања монетарних унија и приступања различитим међународним монетарним организацијама, државно право новца (*lex monetae*) трпи одређена ограничења која се огледају у сужавању правног домаћаја одређених компоненти монетарног суверенитета. Та чињеница је данас највише уочљива приликом заснивања чланства у Међународном монетарном фонду и

приступања Европској економској и монетарној унији, које мења начин имплементације државних монетарних прерогатива у пракси. Сврха “Водича кроз монетарно право Европске уније” јесте да припаднике опште друштвене јавности упозна са основним појмовима, субјектима и принципима ове хибридне гране права која своју животност потрђује кроз утицај на креирање одрживог и кредибилног домаћег монетарноправног система, регулаторну надлежност Народне банке Србије и утицај усвојених и примењених монетарноправних решења из европског законодавства на домаће монетарне токове и збивања. Узимајући у обзир комплексност ове гране праве, материја Водича је брижљиво и нужно селектована у циљу упознавања јавности са основним вредностима, пољем деловања, значајом и постулатима Европског монетарног права и незаобилазном практичном потребом његовог изучавања у домаћој академији и пракси, што у околностима када је Република Србија отворила поглавље XVII о “Координацији економске и монетарне политике” добија на својој актуелности.

Предстојећи догађаји:

- **Други Промотивни догађај „Отворени дани Монетраног права Европске уније“ (26.11.2020. у 12 часова, онлајн Правни факултет Универзитета у Нишу)**

Љубазно обавештавамо све заинтересоване студенте основних, мастер и докторских студија права, дипломиране правнике и јавност да ће у петак, 04.12.2020. године у 12 часова на Правном факултету Универзитета у Нишу бити одржан промотивни догађај Жан Моне модула за Европско монетарно право под називом "Отворени дани монетарног права ЕУ" у оквиру кога ће пројектни тим Модула ближе представити пројектне активности будућим полазницима и указати на практични значај ове гране права на животни стандард грађана заинтересованој јавности. Узимајући у обзир ситуацију проузроковану пандемијом COVID-19 и обавезну примену епидемиолошких мера за заштиту живота и здравља, промотивни догађај ће бити реализован онлајн путем ZOOM платформе која ће бити бесплатна за учеснике. У оквиру промотивног догађаја биће представљен „Водич кроз монетрано право ЕУ“ и „Приручник о координацији монетарне политике у ЕУ“ који си израдили чланови MONELA пројектног тима.

- **Софијски правнички разговори “Монетарни суверенитет у условима информатичке револуције“**

Правни факултет Универзитета у Софији „Св. Климент Охридски“, организује предавање проф. др Марка Димитријевића под називом “Монетарни суверенитет у условима информатичке револуције“, из циклуса предавања *Sofia Public Law Talks* као јединственог форума за промоцију размене критичких и иновативних идеја о актуелним питањима савременог јавног права у организацији проф. др Мартин Белова, професора на науку Правног факултета Софијског универзитета „Св. Климент Охридски“. Излагање др Марка Димитријевића базираће се на његовом поглављу са истим насловом које је недавно објављено у Belov, M. *The IT Revolution and its Impact on State, Constitutionalism and Public Law*, Oxford, Hart, 2021, доступно на: <https://www.bloomsburdprofessional.com/uk/the-it-revolution-and-its-impact-on-state-constitutionalism-and-public-law-9781509940875/>.

- **Почетак наставае за другу генерацију полазника Жан Моне модула за Европско монетарно право (MONELA)**

У оквиру конкурса расписаног за пријем друге генерације полазника у оквиру Жан Моне модула аз Европско монетарно право уписало се 65 полазника, и то студената права основних, мастер и докторских студија, као и правника из праксе (судија, адвоката и правника из привреде). Распоред предавања је доступан на линку: <http://monela.ni.ac.rs/#predavanja>

- **Најава међународне научне конференције “Право и дигитализација”.**

У сусрет 61. годишњици постојања, Правни факултет у Нишу, 23-24.04.2021. године организује Међународну научну конференцију под анзивом „Право и дигитализација“, где су учесници у својим рефератима и радовима, који ће бити објављени након одржавања конференције, настојали да укажу на главне дилеме, изазове и отворена питања у правној теорији и пракси у условима свеprisутне дигитализације уз чињење *конкретних препорука и предлога за њихово оптимално правно регулисање*. Више о конференцији видети: <http://www.prafak.ni.ac.rs/124-svecanosti-skupovi/8186-zoom-conference-law-and-digitalization-apr2021.html>.

- **Конкурс за радове о ЕУ**

Министарство за европске интеграције расписало је традиционални наградни конкурс за избор најбољих индивидуалних студентских радова о европским интеграцијама и приступању Србије Европској унији. Конкурс је отворен за студенте основних и мастер академских студија свих универзитета у Србији. Његов циљ је да непосредно укључи младе академске грађане у отворену аргументовану дебату о битним аспектима приступног процеса и чланства Србије у Европској унији, навели су организатори у позиву. Радови би требало да одговоре на једно од пет питања међу којима је и "Како постићи визију заједничке будућности Србије и Европске уније у оквиру могућег учешћа Србије у раду Конференције о будућности Европе". Више информација на: <https://www.mei.gov.rs/srl/vesti/2581/detaljnije/w/0/raspisan-konkurs-za-izbor-najboljih-studentskih-radova-o-eu/>

- **Конкурс НБС за студенте**

Народна банка Србије традиционално организује праксу како би студентима приближила рад централне банке као институције од чијег пословања зависи стабилност финансијског система и како би их упознала с разноврсним функцијама које обавља. Поред тога, студенти ће имати прилику да у пракси примене теоријска знања и стекну пословно искуство у области централног банкарства. Више информација на: https://nbs.rs/export/sites/NBS_site/sr/o_nbs/zaposlite-se-letnja-praksa/index.html.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Подршка Европске комисије за производњу ове публикације не представља одобрење садржаја који одражава само ставове аутора и Комисија не може бити одговорна за било какву употребу информација садржаних у њој.

Erasmus+ programme
Jean Monnet Activities
Jean Monnet Academic Modules
Project Reference: [620002-EPP-1-2020-1-RS-EPPJMO-MODULE](https://nbs.rs/export/sites/NBS_site/sr/o_nbs/zaposlite-se-letnja-praksa/index.html).

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union